

De Banneling.

Al het goede, wat van Selma Lagerlöf door Dr. H. J. L. opgemerkt is in een boekbeschrijving, gewijd aan haar werk „Jeruzalem,”*) onderschrijf ik gaarne. Ik acht het dan ook nu niet noodig, dit werk uitvoerig te bespreken.

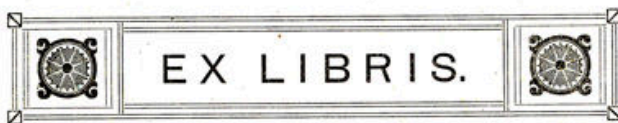
Alleen wensch ik één opmerking te maken over den inhoud van deze pennevrucht: bepaald onschuldig kan ik De Banneling niet noemen.

Selma Lagerlöf geeft geen Christelijke lectuur. Maar dit nu daargelaten, zij treedt in dit werk niet op tegen bepaald immoreele handelingen. En nu zult ge zeggen: Selma Lagerlöf vertelt slechts. Ze vertelt, wat er onder de menschen plaats heeft. Ze laat des menschen gedachten, overleggingen en handelingen zien. Ze hangt den moralist niet uit. Ze laat haar eigen stem niet hooren. Toegegeven! Maar als ze — in dit werk ook — het afschuwelijke beeld maalt van den oorlog, dan vertelt ze ook onverstaanbaar. En ze vertelt aangrijpend! Maar — toch zóó, dat ge goed weet, door-en-door weet, wat Selma Lagerlöf over den oorlog denkt. En dat geeft mij recht een zelfde houding bij de schrijfster te verwachten in betrekking tot andere in het boek gemaakte toestanden. En dan moet ik verder gaan, en zeggen, dat ik zeer onbevredigd ben over het gedeelte, waarin gesproken wordt over Sigruns ontrouw. Als Sigrun, de predikantsvrouw, zich notabene voor dood laat uitgeven, laat voorgeven aan haar man, die ziek ligt, dat zij aan de pokken gestorven is, en er dan stiekum van door gaat, de wijde wereld in, dan vind ik dat nog al kras! Ja, als ze dan ten overvloede aan een anderen man — aan den hoofdpersoon, den banneling, Sven Elversson — laat gevoelen, neen tenslotte openlijk verklaart, dat zij hem liefheeft, doch aan die liefde niet toe wil en mag geven, maar terugkeeren moet naar haar wettigen man, en dan terugkeert, dan noem ik dat een voorstelling, die sterk gehekeld dient te worden. Insteede daarvan is Sigrun de aangebedene, ook van de schrijfster. Hierbij zal ik het laten.

Volwassenen kunnen over dit stout-fantastische, sprookjesachtige boek zelf oordeelen. Wie eenmaal begonnen is te lezen, wil lezen tot de laatste bladzij toe. Die geraakt onder de machtige bekoring van Selma Lagerlöf en slikt alle mogelijke en onmogelijke voorstellingen op den koop toe.

J. T.

*) Zie No. 1 jaargang 24.

X. (SLOT.)

Bij het lezen van de verzen van de maand trof me een klein gedichtje in het Maartnummer van *Elseviers Geïllustreerd Maandschrift* No. IV van *Lyrische Momenten* door A. E. Drijfhout. Madrigaal heet het: Lierdicht. En het begint zóó:

Vier witte duiven op een dak
vertreuren daar hun blank bestaan:
de hemel is van regen strak,
waar traag de grijze wolken gaan.

Let nu eens op die tusschenregels: hoe echt is dat gezegd. Daar is stilte in de natuur, maar niet de stilte van den zomeravond, waarin de natuur zich ter ruste begeeft

onder genieten van zachte gouden stralen en luistert naar de gouden tonen van fluitenden lijster, die zingt zijn lied van vogelenvreugd.

Maar de stilte van een dag zonder zon, van een dag onder grauwe dikke lucht; de vogel heeft geen zin. De stilte van den dag „der doffe starheid.”

En de dichter wacht, of geen geluid die strakheid breken komt: of geen „toornig haangeschrei” (een pracht-beeld!) de verandering zal brengen.

Maar hij wacht vergeefs met de vier witte duiven op een zonnestraal.

In hetzelfde nr. bespreekt *Anne Hallema* de kunst van *Van Daalhoff*, den schilder, die zoo meesterlijk weergeven kan, o. m. „het levensverhaal van onze 17e eeuwse genrepaneeltjes en het sensitieve gewaarwordingsleven der nieuwe dichtkunst.”

Keurige reproducties verluchten den tekst.

Hallema brengt hier schilderkunst en woordkunst bijeen. En Van Daalhoff doet hem denken aan Boutens en aan Gorter. En dan geeft de kunstcriticus in keurig Nederlandsch de karakteristiek van Van Daalhoffs kunst.

Ik wil er iets van laten hooren.

„Deze dichtelijke schilder is soms de minstreef, die de avonturen van het ridderleven bemijmert, dan weer de volkszanger, die wijsjes neuriet van melancholische levenswijsheid, klaaglijk als herfstavondwind in de biezen. Hij vergestalt zich in de ingetogen bidverstilling van een Madonna, of dartelt in de uitgelatenheid van een vroolijk kind, dat blij jubelt om kleurig speelgoed. Van Daalhoff hoort de Angelusklok, maar ook het orgel, dat in de vergulde avondstraat het volksbuurtje op de been lokt. En wat leven rankt er in hem op, als hij een doedelzakspeler hoort met zijn wonder suggestieve geruchte van verre landen achter de bergen! Hij doordwaalt de Middeleeuwen, bezoekt Adriaan van Ostade in zijn kroegje en jubelt met Herman Gorter over de sprokige natuurweelde van Mei. En overall draagt hij mee den geur des levens. Het Shakespeare-drama . . .”

We kunnen dus wel spreken van een veelzijdig ontwikkeld talent.

En van een artist, die het leven weet uit te beelden in zijn nuanceeringen.

Op pag. 154 een reproductie van zijn *Erfje*.

Een eenvoudig huisje met wat boomen er om; een moedertje in actie: zie er eens naar, en de gedachten rijzen aan het menschengeluk, dat daar wonen moet in die rijke natuur. Ge denkt, zegt de criticus, aan de „gebeurtenisjes” in het leven der bewoners; aan de trouw, die er zegent van dag tot dag; aan den nijveren werkman, die van avond thuis komt en dan wat later z'n pijpje zal staan rooken voor de deur.

„Wondertjes van innigheid” zijn de Daalhoff-wintertjes. Z'n Kerstmis, de kerk in de sneeuw — fantastische schoonheid door al dat wit, geplekt aan verweerde muren, door die breede, blanke randen langs deuren en ramen. En de menschen er voor: de grooten en de kleinen; de grooten met de slee-en, gezellige wagentjes zonder wielen, waarin de kinderen genieten hun winterweelde.

Van Daalhoff heeft ons lichtstukken gegeven: Gorters Mei in tinten en vormen: „goud-schemerende schilderijen,” die poëzie uitkleuren en „kaarsstil-brandende” kunstwerken. Hij componeerde, zegt Hallema, op de verzen: De ruiters zijn naar huis gekomen; elk naar zijn slot in de oude boomen. Componereen — schilderen — dichten — 't is ten slotte allemaal hetzelfde, drieërlei openbaring van schoonheid, van gedachten der ziel. Van Daalhoff wordt geïnspireerd door de muziek van Wagner en door Hamlet van Shakespeare.

Ik zou nog wat willen zeggen over z'n „Vrouw bij de lantaarn,” over de symboliek in z'n pastel-werk: over de Christusbeeldingen, die spreken van devote liefde. Over zijn gedachten over het lijden, dat hij weergeeft door noodweer, dat de natuur verwoest, maar vooral door Het Kruis!

Het Kruis met den Man van Smarten! A. L. v. H.